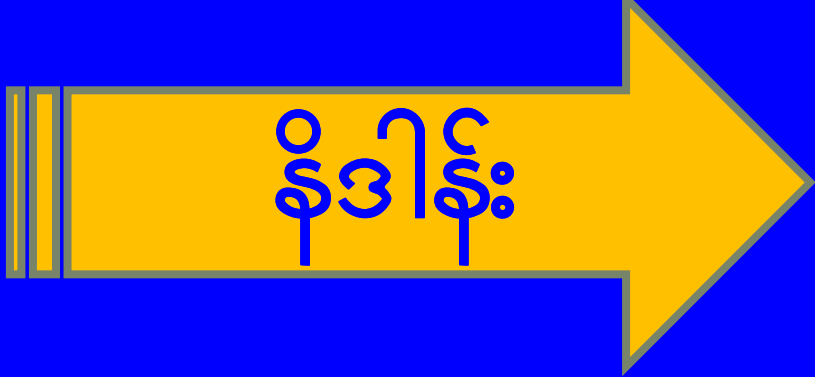

“ ၂၀၁၄ ခုနှစ်အတွင်း မှတ်ပုံတင်လျှောက်ထားလာသည့်
တိုင်းရင်းဆေးဝါးများအား ဓါတ်ခွဲစမ်းသပ်စစ်ဆေးခြင်းနှင့်
ဆေးဖုံများတွင် အသုံးများသည့်
ဆေးပစ္စည်းများအားတင်ပြခြင်း”

မြင့်မြင့်သန်း၊ ကြွယ်ဝေဖြိုး၊ ယဉ်ယဉ်အေး၊ စိုးစန္ဒာဖြိုး၊ ဥမ္မာသိန်း၊
ဝေနှင်းလွင်၊ ခင်ဇာသင်း၊ ငြိမ်းငြိမ်းထက် နှင့် မူယာဝင်း
သုတေသနဓါတ်ခွဲခန်း၊ တိုင်းရင်းဆေးပညာဦးစီးဌာန၊
နေပြည်တော်

OUTLINE (ပါဝင်သည့်အကြောင်းအရာများ)

- INTRODUCTION (နိဒါန်း)
- OBJECTIVES (ရည်ရွယ်ချက်)
- MATERIAL & METHODS (အသုံးပြုသောပစ္စည်း၊ ပြုလုပ်ပုံနည်းစံနစ်များ)
- RESULTS & DISCUSSION (တွေ့ရှိချက် နှင့် ဆွေးနွေးချက်များ)
- CONCLUSION (သုံးသပ်ချက်)
- ACKNOWLEDGEMENTS (ကျေးဇူးတင်လွှာ)
- REFERENCES (ကျမ်းကိုးစာရင်း)

✓ တိုင်းရင်းဆေးဝါး →

- ဈေးနှုန်းသင့်တင့်
- ဘေးထွက်ဆိုးကျိုးနည်း
- နာတာရှည်ရောဂါ

အရည်အသွေး၊
 အန္တရာယ်ကင်းရှင်းမှု
 အာနိသင်

သုတေသနဌာနစိတ်

ခါတ်ခွဲလုပ်ငန်း

သုတေသန/ပြုတိုက်
လုပ်ငန်း

သုတေသန/မိတ်ခွဲဆိုင်ရာပညာရှင်များ

- ရုက္ခဗေဒပညာရှင်များ (Botanists)
- မိတုဗေဒပညာရှင်များ (Chemists)
- ဆေးဘက်ဆိုင်ရာပညာရှင်များ (Paramedical Technologists)
- ဆေးဝါးကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ (Pharmacists)
- တိုင်းရင်းဆေးပညာရှင်များ (Traditional Medicine Practitioners)

ဓါတ်ခွဲစမ်းသပ်စစ်ဆေးခြင်းလုပ်ငန်းများ

- မှတ်ပုံတင်လျှောက်ထားလာသော တိုင်းရင်းဆေးဝါးများအားဓါတ်ခွဲ စမ်းသပ်စစ်ဆေးခြင်း။ (Registration)
- စက်ရုံထုတ် ဆေးရုံဆေးခန်းသုံး ဆေးများနှင့်ပုဂ္ဂလိကမှ ထုတ်လုပ်သော တိုင်းရင်းဆေးဝါးများ၏ အရည်အသွေးဓါတ်ခွဲစမ်းသပ်ခြင်း။ (QC report/ Certificate)
- ဈေးကွက်တွင် ရောင်းချလျှက်ရှိသော တိုင်းရင်းဆေးဝါးများအား လျှပ်တပျက်ကောက်ယူ၍ ဓါတ်ခွဲစမ်းသပ်စစ်ဆေးခြင်း။ (Post-market Surveillance)
- ဆေးဖက်ဝင်အပင်များ၏ စံချိန်စံညွှန်းသတ်မှတ်ရန် ဓါတ်ခွဲစစ်ဆေးခြင်း။ (Quality Standards)
- ပုဂ္ဂလိကဆေးဖုံများအား (Standardization) စံချိန်စံညွှန်းသတ်မှတ်ရန် ဓါတ်ခွဲစစ်ဆေးခြင်း။
- ကြားဖြတ်သုတေသနလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ခြင်း။ (Ad-hoc research)
- စီးပွား/ကူးသန်း မှ ပေးပို့လာသော ပြည်ပမှသွင်းကုန် ပရဆေးကုန်ကုန်ကြမ်း စစ်မှန်မှု စစ်ဆေးပေးခြင်း။

ရည်ရွယ်ချက်

၁။ အရည်အသွေးစစ်မှန်သော တိုင်းရင်းဆေးဝါးများ ပြည်သူလူထုစိတ်ချ ယုံကြည်စွာ သုံးစွဲနိုင်ရန်အတွက် မှတ်ပုံတင် တိုင်းရင်းဆေးဝါးနှင့် ပတ်သက်၍ သုတေသန ဓါတ်ခွဲခန်းမှ ပုံမှန် ဓါတ်ခွဲစမ်းသပ် ဆောင်ရွက်နေကြောင်းသိရှိနိုင်ရန်။

၂။ တိုင်းရင်းဆေးဝါးများဖော်စပ်ရာတွင် အသုံးများသည့် ဆေးပင်များ အား သိရှိနိုင်ရန်နှင့် ၎င်းဆေးပင်များ အား ပရဆေးဥယျာဉ် များတွင် တိုးချဲ့ စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် ပြည်တွင်းထွက်ပရဆေးကုန်ကြမ်းများအား အသုံးပြုနိုင်ရန်။

အသုံးပြုသောပစ္စည်းနှင့် ပြုလုပ်ပုံနည်းစံနစ်များ တွေ့ရှိချက်နှင့်ဆွေးနွေးချက်များ

- ✓ **Analytical Instruments** : Microscopes, TLC Plates, Developing chamber, UV lamp, UV-vis Spectrometer, GCMS, Muffle furnace, Drying oven, Hot plate with magnetic stirrers, Water distilled apparatus, Incubators, Autoclave
- ✓ **Data collection:** Reported data for registration drugs
(2014), Excel software

တိုင်းရင်းဆေးဝါးများ မှတ်ပုံတင်ခြင်းဆိုင်ရာ ဓါတ်ခွဲ လုပ်ငန်းစဉ်များ

ဓါတ်ခွဲ စစ်ဆေးမှု မပြုမီလုပ်ငန်းစဉ်များ (Preanalytical procedure)

- အဝင်စာရင်းရေးသွင်းခြင်းနှင့် (Lab. Code) များရိုက်နှိပ်ခြင်း။
- ဆေးဝါးအမျိုးအစားအလိုက် စစ်ဆေးရမည့် စမ်းသပ်မှုများသတ်မှတ်ခြင်း။
- ဆေးဝါးတွင် ပါဝင်ဖော်စပ်ထားသော ပရဆေးပစ္စည်း ကုန်ကြမ်းနမူနာများ နှင့်ဆေးဘူးများအားသက်ဆိုင်ရာ Label များတပ်၍ Stock နှင့် Stability and Shelf-life အတွက် သိမ်းဆည်းခြင်း။

ဝါတ်ခွဲစစ်ဆေးသည့်အဓိက Sections များ

- ရုက္ခဗေဒဌာန (Botany & Pharmacognosy Section)
- ဝါတ်ဗေဒဌာန (Pharmaceutical & Chemistry Section)
- အဏုဇီဝဗေဒဌာန (Microbiology section)

ရုက္ခဗေဒဌာန (Botany & Pharmacognosy Section) ၏ လုပ်ငန်းစဉ်များ

- ၁။ ဆေးဝါးတွင် ထည့်သွင်းအသုံးပြုထားသော အပင်နှင့် အပင်၏ အစိတ်အပိုင်းများအား စစ်မှန်မှုရှိ/မရှိ စစ်ဆေးခြင်း။ (Plant Identification)
- ✓ ဆေးပင်ဆေးပစ္စည်း၏ ပြင်ပရုပ်သွင် လက္ခဏာများအား စမ်းသပ်စစ်ဆေးခြင်း။ (Macroscopic examination)
- ✓ ဆေးပင်ဆေးပစ္စည်း၏ အတွင်းပိုင်း ဆဲလ်လက္ခဏာများအား အဏုကြည့်မှန်ဘီလူး စမ်းသပ်စစ်ဆေးခြင်း (Microscopic examination)

၂။ ဆေးပင်ပစ္စည်းများ သန့်စင်မှုအား စမ်းသပ် စစ်ဆေးခြင်း။

(Purification)

၃။ ဆေးဝါးတွင် ဖုန်၊ သဲ၊ ပိုးကောင်များ ပါဝင်မှု ရှိ/မရှိ

စစ်ဆေးခြင်း။

(Foreign Matter Determination)

၄။ ဆေးဝါးတွင် မှိုပေါက်ပွားမှု ရှိ/မရှိ စစ်ဆေးခြင်း။ (Detection

of Fungus)

ဝါတုပေဒဋ္ဌာန (Pharmaceutical & Chemistry Section) ၏ လုပ်ငန်းစဉ်များ

၁။ အနောက်တိုင်းဆေးနှင့်ဝါတုပစ္စည်းများရောနှောပါဝင်မှုစစ်ဆေးခြင်း။

(Adulteration)

၂။ အန္တရာယ်ဖြစ်စေတတ်သော ဝါတုပစ္စည်းများပါဝင်မှုအားစစ်ဆေးခြင်း။ (Test

for Heavy Metals (Lead, Mercury and Arsenic)

၃။ Menthol, Camphor, Clove oil, P^H values, Moisture, Ash, Solubility,

etc.....ပါဝင်မှုအား တိုင်းတာ စစ်ဆေးခြင်း။ (Specific tests)

အဏုဇီဝဗေဒဌာန (Microbiology section) ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များ

- ဆေးဝါးတွင် ရောဂါပိုးမွှား/မှိုများ ပါဝင်မှုအားစစ်ဆေးခြင်း။

(Microbial Contamination Test)

(ဆေးအမျိုးအစား--ချက်ဆေး၊ သောက်ဆေးအရည် တို့ကို

အဓိကထား၍စစ်ဆေးပေးခြင်း။)

၁။ ဓါတ်ခွဲစစ်ဆေးပြီး ဆေးဝါးများ၏ တွေ့ရှိချက်များ
အား Lab.report ပေးပို့ခြင်းနှင့် မှတ်တမ်း
သွင်းခြင်း။ (Database entry)

၂။ ဆေးဝါးများ၏ တည်မြဲမှုနှင့် သက်တမ်း အား
စစ်ဆေးခြင်း။ (Real Time Analysis for Stability
and Shelf-life)

Table 1. ၂၀၁၄ ခုနှစ်အတွင်း ဓါတ်ခွဲ ပြီးစီးမှုအခြေအနေ

Registration Drug (2014)

<u>S/N</u>	Botany/gnosy	Chemistry/Pharm.		Microbiology
	<u>Identification</u>	<u>Adulteration</u>	<u>Heavy metals</u>	<u>Microbial contn.</u>
January	42	41	1	7
February	40	40	3	5
March	55	57	0	5
April	35	39	1	6
May	46	50	4	8
June	26	29	2	2
July	34	39	1	7
August	40	37	4	5
September	51	49	3	4
October	14	15	0	2
November	31	33	2	2
December	44	40	2	4
Total	458	469	23	57

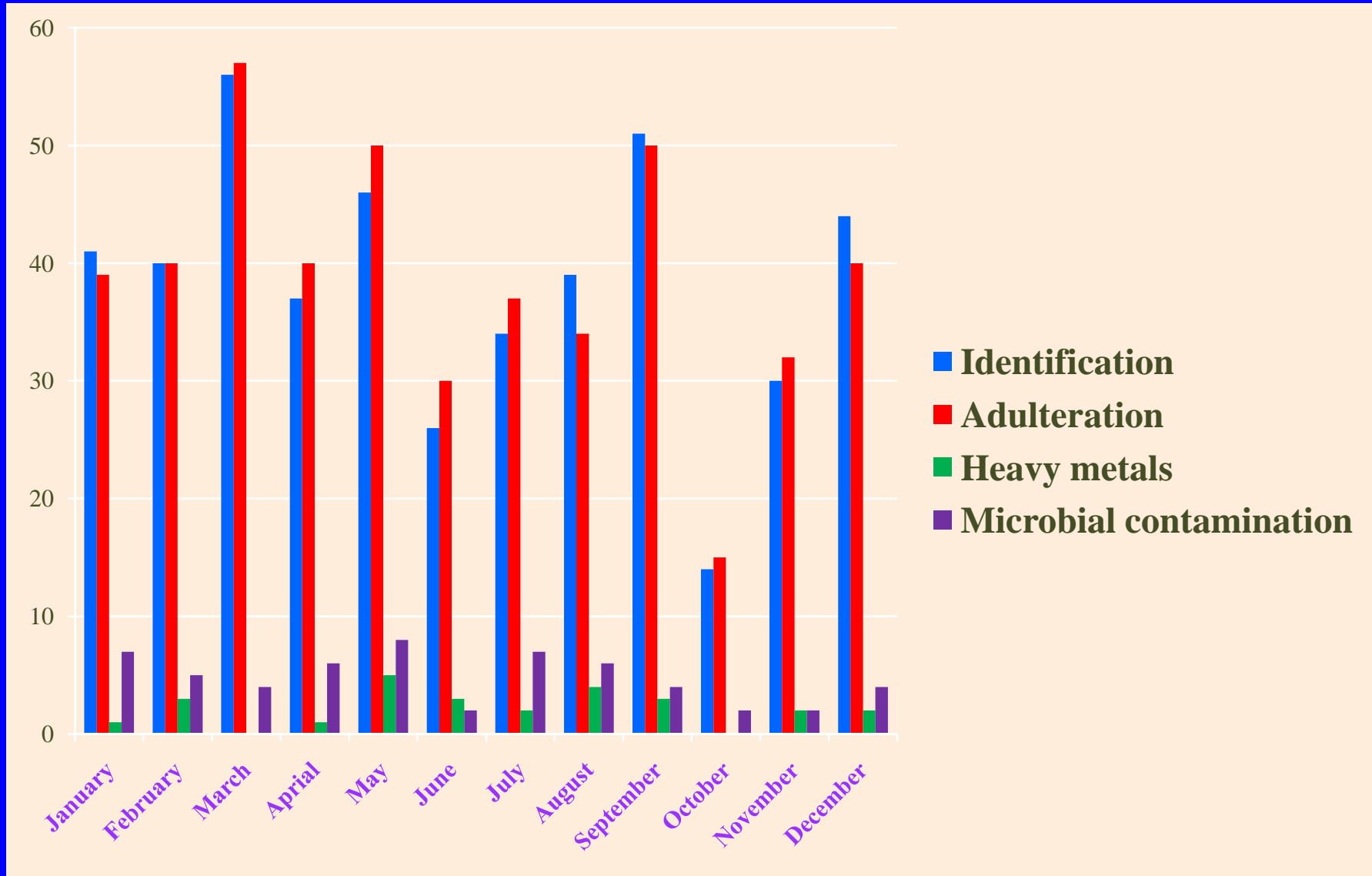

Figure 1. ၂၀၁၄ ခုနှစ်အတွင်း ဓါတ်ခွဲ ပြီးစီးမှုအခြေအနေ

6th TM Congress, 4-5 December 2015

Table 2. မှတ်ပုံတင်လျှောက်ထားလာသောဆေးဝါးအမျိုးအစားများ

pOf	ဆေးအမျိုးအစား	အရေအတွက် (ပုံ)	ရာခိုင်နှုန်း	မှတ်ချက်
1	အစာကြေလေဆေး	86	16.96	
2	သွေးဆေး	86	14.00	
3	ချောင်းဆိုးခွဲကြေသောက်ဆေး	71	7.49	
4	သွေးချိုဆီးချိုဆေး	38	5.52	
5	ဆီးဝမ်းလေမှန်, ဓါတ်ညှိဆေး	28	4.73	
6	သွေးတိုး ကျဆေး	24	4.34	
7	သူငယ်နာ ဆေး	22	3.94	
8	အခိုးပွင့် အဖျား ငန်းဆေး	20	3.55	
9	အာရုံကြောဆေး	18	2.76	
10	အကြောပြေအားဆေး	14	2.76	
11	အခြား	100		

Table 3. ဆေးဖုံများတွင်ပါဝင်သည့်ဆေးပစ္စည်းအမျိုးအစားများ

စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေအတွက်	ရာခိုင်နှုန်း	စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေအတွက်	ရာခိုင်နှုန်း
1	နွယ်ချို	209	41.22	17	ကံ့ကော်ဝတ်ဆံ	92	18.14
2	ဇာတိပွိုလ်သီး	164	32.35	18	ပရုတ်	91	17.94
3	သိန္ဓော	160	31.56	19	ဆင်တုန်းမနွယ်	81	15.97
4	ဇဝက်သာ	159	31.36	20	စမုန်နက်	80	15.77
5	လေးညှင်း	155	30.57	21	ကွမ်းစားဂမုန်း	77	15.18
6	ငရုတ်ကောင်း	132	26.04	22	ပန်းမ	73	14.39
7	နံ့သာဖြူ	121	23.87	23	သစ်ကြပိုး	69	13.60
8	စမုန်စပါး	119	23.47	24	ကြဇု	60	11.83
9	နံ့သာနီ	118	23.27	25	ကန်ဘလူဥ	59	11.63
10	စမုန်ဖြူ	107	21.10	26	ဆားပုတ်	56	11.04
11	ပိတ်ချင်းသီး	107	21.10	27	ဇာတိပွိုလ်ပွင့်	54	10.65
12	စမုန်ညို	99	19.52	28	ဘုမ္မရာဇာ	50	9.86
13	စမုန်နီ	98	19.32	29	ဒန္တကူးနီ	49	9.66
14	စမုန်ဖွဲ	98	19.32	30	ဆေးပုလဲ	46	9.07
15	ချင်း	94	18.54	31	နနွင်း	44	8.67
16	ပန်းနု	94	18.54	32	ကန်ချုပ်နီ	43	8.48

Table 4 & 5 Cont.

စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေ အတွက်	ရာခိုင်နှုန်း
33	နန္ဒင်းခါး	42	8.28
34	ပဲနံ့သာ	42	8.28
35	ဖာလာငယ်	42	8.28
36	လက်ချား	42	8.28
37	ပန်းဥ	41	8.08
38	ရှိုင်းခို	41	8.08
39	သကြားခဲ	41	8.08
40	ဆား	39	7.7
41	ဇီယာ	38	7.50
42	ကရဝေးရွက်	36	7.10
43	ကြာဝတ်ဆံ	36	7.10
44	ကြက်သွန်ဖြူ	34	6.71
45	ဆောင်မေခါး	31	6.11
46	မက်လင်ချဉ်	31	6.11
47	စံပယ်ပွင့်	30	5.92
48	ကရမက်	29	5.72

စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေ အတွက်	ရာခိုင်နှုန်း
49	အလိုကြူ	29	5.72
50	ကျောက်ချဉ်	29	5.71
51	ပန်းရင်း	28	5.52
52	ကွက္ကရာ	27	5.33
53	လင်းနေ	27	5.33
54	ပွေးကိုင်း	26	5.13
55	ကတ္တရသချေ	25	4.93
56	မုတ်ခါး	25	4.93
57	ကလောသီး	24	4.73
58	ပျားရည်	24	4.73
59	ကြွေပုတ်	23	4.53
60	ဓာတုဗေဒကျောက်သွေး	22	4.34
61	ကွမ်းရွက်ခြောက်	21	4.14
62	သက်ရင်းကြီးမြစ်	21	4.14
63	လိပ်ကျောက်ဆူး	21	4.14
64	ပရုတ်အေး	21	4.14
65	ဇီးဖြူသီး	20	3.94

Table 6 & 7 Cont.

စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေအတွက်	ရာခိုင်နှုန်း
66	မြတ်လေးပွင့်	20	3.95
67	ချေးသီး	19	3.75
68	ဆူးခေါက်နက်	19	3.75
69	ဖာလာချဉ်ပေါင်	19	3.75
70	မင်းကိုကာ	19	3.75
71	ဆေးပိုးတီ	18	3.55
72	ဆေးပုဇွန်ထုတ်	17	3.35
73	စရို	16	3.16
74	ဆေးခါးကြီး	16	3.16
75	ဆူးပန်းပွင့်	16	3.16
76	ဖာလာကြီး	16	3.16
77	အကျော်	16	3.16
78	ကြောင်ပန်းရွက်	15	2.96
79	စူလနဖာ	15	2.96
80	မဏိဩဃ	14	2.76
81	ယမ်းစိမ်း	14	2.76

စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေအတွက်	ရာခိုင်နှုန်း
82	ခရေပွင့်	13	2.56
83	ရင်ခတ်ပွင့်	13	2.56
84	ရှဉ့်မတက်	13	2.56
85	လက်ထုတ်ကြီး	13	2.56
86	သဇင်ပန်းဥ	13	2.56
87	စားဆော်ဒါ	13	2.56
88	ပဒဲကော	12	2.36
89	ပဲဆိမ့်နီ	12	2.36
90	ဖန်ခါး	12	2.36
91	သီလာစန္ဒန	12	2.36
92	ရေသန့်	12	2.36
93	ခွေးလှေးယားစေ့	11	2.17
94	ဘူမြစ်	11	2.17
95	ရှမ်းဆေးခါး	11	2.17
96	ပင်လယ်ရေမြုပ်	11	2.17
97	တရုတ်စကားပွင့်	10	1.97

Table s 8 & 9 Cont.

စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေအတွက်	ရာခိုင်နှုန်း
98	ထိန်ပွင့်	10	1.97
99	မြက်မုန်ညင်း	10	1.97
100	မြင်းခွာ	10	1.97
101	သက်ရင်းကြီးခေါက်	10	1.97
102	ကန့်ကလာ	9	1.78
103	ဂုံခါး	9	1.78
104	ဒန္တကူးဖြူ	9	1.78
105	ဒန့်ဒလွန်မြစ်	9	1.78
106	သရဖီပွင့်	9	1.78
107	အိပ်မွေ့သီး	9	1.78
108	ဥပသကာ	9	1.78
109	ဧကရာဇ်	9	1.78
110	ထန်းညက်	9	1.78
111	စမ္ပါ	8	1.58
112	ပညာလကာ	8	1.58
113	မန်ကျီးသီး	8	1.58

စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေအတွက်	ရာခိုင်နှုန်း
114	ရှားဖောင်းလက်ပတ်	8	1.58
115	ရွှောက်သီး	8	1.58
116	ကုံကုမံ	7	1.38
117	ကတိုး	7	1.38
118	ကတ်ဖို	7	1.38
119	ကြောင်လျှာနွယ်	7	1.38
120	ခံတက်	7	1.38
121	ခွေးတောက်မြစ်	7	1.38
122	ရင်းပြား	7	1.38
123	သစ်ဆိမ့်သီး	7	1.38
124	သနပ်ခါး	7	1.38
125	မြန်မာဆားခါး	7	1.38
126	ဖုန်းမသိမ်	7	1.38
127	ကြက်ဟင်းခါး	6	1.18
128	ကြာသီးဆံ	6	1.18
129	ကျဲကောနွယ်	6	1.18

Table s 10 & 11 Cont.

စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေအတွက်	ရာခိုင်နှုန်း
130	ဆေးမြင်းခွာ	6	1.18
131	တောင်မရိုး	6	1.18
132	ပိတောက်မှု	6	1.18
133	ဖွားဖက်ကြီး	6	1.18
134	လောက်သေ	6	1.18
135	ဥသျှစ်	6	1.18
136	ခရုဇိင်းပြာ	6	1.18
137	ဘဂလီဆားခါး	6	1.18
138	ကြက်သွန်နီ	5	0.99
139	စေးမခန်း	5	0.99
140	ဖောင်ချမ်းမြစ်	5	0.99
141	နွားမြေရင်း	5	0.99
142	ပဉ္စကာနီသီး	5	0.99
143	ပုတီးဖြူ	5	0.99
144	မုယားကြီး	5	0.99
145	ယောက်သွားခုံး	5	0.99

စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေအတွက်	ရာခိုင်နှုန်း
146	နှမ်းဆီ	5	0.99
147	ကျောက်စက်	5	0.99
148	မြေဖြူ	5	0.99
149	ကြောင်လျှာခေါက်	4	0.79
150	ကျားခြေရာ	4	0.79
151	ကရဝေးသီး	4	0.79
152	ကျောက်စက်နွယ်	4	0.79
153	ချောင်းကြား	4	0.79
154	ခပေါင်းကြီးမြစ်	4	0.79
155	ခပေါင်းရေကြည်	4	0.79
156	ဂမုန်းဥ	4	0.79
157	နနွင်းနွယ်	4	0.79
158	နွယ်နီ	4	0.79
159	နာနတ်ပွင့်	4	0.79
160	ပရနွေဝါ	4	0.79
161	ပန်းညို	4	0.79

Table s 12 & 13 Cont.

စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေအတွက်	ရာခိုင်နှုန်း
162	ရိုးတုံ	4	0.79
163	အော်လဲ	4	0.79
164	ကျောက်ခက်	4	0.79
165	ဖြူဆူး	4	0.79
166	ကြွေပုတ်	4	0.79
167	ကျွဲသွေး	4	0.79
168	ကတ်မ	3	0.59
169	ကလိန်ဆံ	3	0.59
170	ကင်ပွန်းချဉ်	3	0.59
171	ကြက်လည်ဆံ	3	0.59
172	ငှက်ပျောသီး	3	0.59
173	ငပြေရင်	3	0.59
174	ငဖုန်းဆေး	3	0.59
175	ဆိတ်ဖူး	3	0.59
176	ဆင်နှာမောင်း	3	0.59
177	ဆေးသနက်ခါး	3	0.59

စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေအတွက်	ရာခိုင်နှုန်း
178	ဆူးလေ	3	0.59
179	တမာ	3	0.59
180	တောဇီးဖြူရွက်	3	0.59
181	တပင်တိုင်မြဲနန်း	3	0.59
182	ပိတ်ချင်းပဉ္စင်ပါး	3	0.59
183	ပူတီနံ	3	0.59
184	မိဿလင်	3	0.59
185	ရဲယိုရွက်	3	0.59
186	ရေညှိ	3	0.59
187	လက်ပံခါး	3	0.59
188	သင်းဝင်ပေါက်ဖြူ	3	0.59
189	သဘောစိန္တဘော်	3	0.59
190	သပွတ်ကြီး	3	0.59
191	သံပုရာ	3	0.59
192	သစ်မွှေးပန်းခြောက်	3	0.59
193	အုန်းနဲ့	3	0.59

Table 14 & 15 Cont.

စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေအတွက်	ရာခိုင်နှုန်း
194	ကြပ်ခိုး	3	0.59
195	ပျံပါမင့်	3	0.59
196	မဖောက်ထုံး	3	0.59
197	ဆေးသကြား	3	0.59
198	ကံ့ကူဆံ	3	0.59
199	နွားနို့	3	0.59
200	ကြောင်ပန်းစေ့	2	0.39
201	ကြက်မောက်ဆူးပြန်	2	0.39
202	ခပေါင်းနွယ်အဆီ	2	0.39
203	ခန်းတောက်	2	0.39
204	ဂန္ဓမာပန်း	2	0.39
205	ဂုညင်းဆံ	2	0.39
206	ဂျုံမြက်နု	2	0.39
207	ငူခေါက်	2	0.39
208	စတုခါးမြစ်	2	0.39
209	ဆူးပန်းတောင်း	2	0.39

စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေအတွက်	ရာခိုင်နှုန်း
210	ဆေးနီပင်	2	0.39
211	တရုတ်စကားမြစ်	2	0.39
212	တမာခေါက်	2	0.39
213	တပဆေး (ခေါက်)	2	0.39
214	တောင်ဇီးဖြူ	2	0.39
215	တောင်ကြာဥ	2	0.39
216	တောရှောက်ခါးမြစ်	2	0.39
217	တောရှောက်ပင်စည်	2	0.39
218	ဒေါင်းကွေး	2	0.39
219	နန်းလုံးကြိုင်မြစ်	2	0.39
220	နှာဂမုန်း	2	0.39
221	နံနံစေ့	2	0.39
222	ပိန်းမဟော်ရာဥ	2	0.39
223	ပျားမြီး	2	0.39
224	ပန်းသီး	2	0.39
225	ပိုးဇာရွက်	2	0.39

Table 16 & 17 Cont.

စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေအတွက်	ရာခိုင်နှုန်း
226	ပျားဝတ်မှုန်	2	0.39
227	မဟော်ဂနီစေ့	2	0.39
228	မြက်မွှေး	2	0.39
229	မက်လင်ရွက်	2	0.39
230	ရဲယိုသီး	2	0.39
231	လက်ဖက်ခြောက်	2	0.39
232	လူးဆန်ပဲပင်ပေါက်	2	0.39
233	သက်ရင်းကတိုး	2	0.39
234	သပြေရွက်	2	0.39
235	သံမဏိကျောက်မဏိ	2	0.39
236	သံလျှက်ကြီး	2	0.39
237	သစ်မွှေးသီးခွံ	2	0.39
238	ဣဿရမူလီ	2	0.39
239	ဥမွန်ဥ	2	0.39
240	ဆန်ကွဲမှုန့်	2	0.39
241	ဆေးဒါန်း	2	0.39

စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေအတွက်	ရာခိုင်နှုန်း
242	ငှက်သိုက်	2	0.39
243	ကမာ	2	0.39
244	စစ်ဆပ်ပြာ	2	0.39
245	ကင်ပလင်း	1	0.20
246	ကြွေးဥ	1	0.20
247	ကြက်တက်	1	0.20
248	ကွမ်းသီးကြက်ချေး	1	0.20
249	ကျောက်ကွဲ	1	0.20
250	ကြွက်နားပေါင်းမြစ်	1	0.20
251	ကြက်အကာခြောက်	1	0.20
252	ကြက်သဟင်း	1	0.20
253	ကပ်စေးနဲ	1	0.20
254	ကင်ပွန်းသီး	1	0.20
255	ကန်စွန်းဥ	1	0.20
256	ကြက်ဆူနက်စေ့	1	0.20
257	ကသစ်မြစ်	1	0.20

Table s 18 & 19 Cont.

စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေအတွက်	ရာခိုင်နှုန်း
258	ကြံ့ဟင်း	1	0.20
259	ကုန်းထိကရုန်း	1	0.20
260	ကြောင်ပန်းသီး	1	0.20
261	ကမ္ဘာဦးအရွက်	1	0.20
262	ခံမြစ်	1	0.20
263	ဆတ်ဂျိုနု	1	0.20
264	လှိုင်ဆင်းမြစ်	1	0.20
265	ဂျုံမုန့်	1	0.20
266	ငရိရှင်	1	0.20
267	စပျစ်	1	0.20
268	စစ်တုံ	1	0.20
269	စတုပညာသ	1	0.20
270	စမြိတ်	1	0.20
271	ဆီမီးတောက်ဥ	1	0.20
272	ဆေးကမြင်းပွင့်	1	0.20
273	ဆူးပန်းပွင့်	1	0.20

စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေအတွက်	ရာခိုင်နှုန်း
274	ဆေးခါးခေါက်	1	0.20
275	ဆင်ကတိုး	1	0.20
276	ဆင်နှာရွက်မြစ်	1	0.20
277	ဖာသီးဆံ	1	0.20
278	ဖော်ဂျီတောင်မွှေး	1	0.20
279	ညှော်ခံမြစ်	1	0.20
280	တောရှောက်မြစ်	1	0.20
281	တိလကသာ	1	0.20
282	တောင်နံကတိုး	1	0.20
283	တောခတ္တာဥ	1	0.20
284	တောင်မင်းကွတ်	1	0.20
285	တရုတ်နံနံ	1	0.20
286	တောင်တန်ကြီး	1	0.20
287	တွင်းနက်ကတိုး	1	0.20
288	တောင်တန်းမြစ်	1	0.20
289	တိန်းညက်	1	0.20

Table 20 & 21 Cont.

စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေ အတွက်	ရာခိုင်နှုန်း
290	ထင်းရှူး	1	0.20
291	ထိကရုန်း	1	0.20
292	ဒန့်ကျွဲရွက်	1	0.20
293	ဒဟတ်သထက်	1	0.20
294	ဒဟတ်သထက်	1	0.20
295	ဒေါက်ခွာရွက်	1	0.20
296	နှာဘူး	1	0.20
297	နှပ်ချို	1	0.20
298	နံ့သာနွယ်	1	0.20
299	နှင်းပန်းဥ	1	0.20
300	နဘူးစေးမခန်း	1	0.20
301	နွားလျှာမြစ်	1	0.20
302	နာနတ်သီး	1	0.20
303	နတ်ဆေးဂမုန်း	1	0.20
304	ပဒိုင်းနက်မြစ်	1	0.20
305	ပိစပ်	1	0.20

စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေ အတွက်	ရာခိုင်နှုန်း
306	ပြောင်းဖူး	1	0.20
307	ပဲပိစပ်	1	0.20
308	ပဲဖတ်မှုန့်	1	0.20
309	ပရုတ်မြစ်	1	0.20
310	ပိတောက်ရွက်	1	0.20
311	ပန်းလဲ	1	0.20
312	ပဲပုတ်	1	0.20
313	ပဲစဉ်းငုံ	1	0.20
314	ပဲကြီး	1	0.20
315	ပဲနှောက်	1	0.20
316	ဖွဲနု	1	0.20
317	ဖျောက်ဆိပ်	1	0.20
318	မယ်လီမြစ်	1	0.20
319	မဉ္ဇူသကနတ်ပန်း	1	0.20
320	မင်းကွတ်သီး	1	0.20
321	မရွှေ့	1	0.20

Tables 22 & 23 Cont.

စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေအတွက်	ရာခိုင်နှုန်း	စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေအတွက်	ရာခိုင်နှုန်း
322	မြင်းသေမြက်	1	0.20	337	လက်ပံပွင့်	1	0.20
323	မီးကွင်းဂမုန်း	1	0.20	338	ဝံအူ	1	0.20
324	မတ်ပဲ	1	0.20	339	သပြေခေါက်	1	0.20
325	မအုံတုံခေါက်	1	0.20	340	သံဃာစဉ်ဂမုန်း	1	0.20
326	မဟာကာကျွဲရေကျ	1	0.20	341	သဘောရွက်	1	0.20
327	ရောင်ဖြူဆေးရွက်	1	0.20	342	သဘောဖိုမြစ်	1	0.20
328	ငွေးနီ	1	0.20	343	သွေးအားတိုးဆေး (နွယ်)	1	0.20
329	ရိုးပတီး	1	0.20	344	သမ္ဗြားဥ	1	0.20
330	ရာဇဝင်မြစ်	1	0.20	345	သဘောစေ့	1	0.20
331	ရွှေတံတိုင်းမြစ်ခေါက်	1	0.20	346	သစ်မွေးရွက်နုခြောက်	1	0.20
332	ရာတန်စေ့	1	0.20	347	သမ္ဗြားနီ	1	0.20
333	ရာဆိုင်းရွက်	1	0.20	348	သံလျှက်ဂမုန်း	1	0.20
334	လေဆေးပင်	1	0.20	349	ဟင်းနုနယ်ဆူးပေါက်	1	0.20
335	လိမ္မော်	1	0.20	350	အကြောပေါင်းတစ်ထောင်	1	0.20
336	လင်းနေစုန်း	1	0.20	351	အကြောဆက်နွယ်	1	0.20

Table s 24 & 25 Cont.

စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေအတွက်	ရာခိုင်နှုန်း
352	ဆန်မှုန့်	1	0.20
353	ပုလွန်မှုန့်	1	0.20
354	ပုန်းရေကြီး	1	0.20
355	ပုလွန်ခွံ	1	0.20
356	ငါးကြီးအန်ဖတ်	1	0.20
357	နွားကျင်ငယ်ရေ	1	0.20
358	ဆန်အရက်	1	0.20
359	ပင်လယ်ခရုခွံ	1	0.20
360	ပဲကြီးပြာ	1	0.20
361	ထန်းနို့ပြာ	1	0.20

စဉ်	ဆေးပစ္စည်းအမည်	ဆေးဖုံအရေအတွက်	ရာခိုင်နှုန်း
362	ဒုတ္တာ	1	0.20
363	မင်သော်	1	0.20
366	ဆားခါး	1	0.20
367	ကြံ့သွေး	1	0.20
368	လချေးကျောက်ပြာ	1	0.20
369	ချာမိုမိုင်း	1	0.20

သုံးသပ်ချက်

၁။ အရည်အသွေးစစ်မှန်သော တိုင်းရင်းဆေးဝါးများကို ပြည်သူလူထု သုံးစွဲနိုင်သည့် အကျိုးကျေးဇူးရရှိနိုင်ခြင်း။

၂။ ဆေးဖုံ ၅၀၇ ဖုံ၊ ဆေးပစ္စည်း (၃၆၉) မျိုး၊ နွယ်ချို (၂၀၉ ဖုံ, ၄၁.၂၂ %) အများဆုံးပါဝင်ပါသည်။ ဇာတိပွိုလ်သီး မှာ (၁၆၄ ဖုံ, ၃၂.၃၅ %)၊ သိန္ဓော (၁၆၀ ဖုံ, ၃၁.၅၆ %)၊ ဇဝက်သာ (၁၅၉ ဖုံ, ၃၂.၃၆ %)၊ လေးညှင်း (၁၅၅ ဖုံ, ၃၀.၅၇ %)၊ ငရုတ်ကောင်း (၁၃၂ ဖုံ, ၂၆.၀၄ %)၊ နံ့သာဖြူ (၁၂၁ ဖုံ, ၂၃.၈၇ %)၊ စမုန်စပါး (၁၁၉ ဖုံ, ၂၃.၄၇ %)၊

နံ့သာနီ(၁၁၈ ဖုံ, ၂၃.၂၇ %)

စမုန်ဖြူ (၁၀၇ ဖုံ, ၂၁.၁၀ %)

ပိတ်ချင်းသီးမှာလည်း (၁၀၇ ဖုံ, ၂၁.၁၀ %)၊ တွင်ပါဝင်ကြောင်း

စစ်ဆေးတွေ့ရှိရပါသည်။

❖ နွယ်ချိုမှာ အသုံးအများဆုံးဖြစ်ပြီး ပြည်ပမှ သာတင်သွင်းရကြောင်း၊

သို့ဖြစ်ပါ၍ဆေးဖက်ဝင်အပင်အနေဖြင့် အသုံးများသည့် နွယ်ချို၊

ဇာတိပွိုလ်သီး၊လေးညှင်းနှင့်ငရုတ်ကောင်း ဆေးပင်တို့အား ပြည်တွင်း

တွင် တိုးချဲ့ စိုက်ပျိုးသင့်ပါကြောင်း အကြံပြုတင်ပြအပ်ပါသည်။

REFERENCES

- Lab. Reports and Database for Registration Drugs , 2014
- Quality Control Methods for Herbal Materials, WHO, 2011.
- ASEAN Harmonization for TM-HS Documents

ACKNOWLEDGEMENTS

- စာတမ်းတင်သွင်းရန် လမ်းညွှန်မှုပေး---ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊
ညွှန်ကြားရေးမှူး (သု/ဖွံ)
- စာတမ်းဖတ်ပွဲဖြစ်မြောက်ရန် အဖက်ဖက်မှ ပံ့ပိုးပေးကြသူများ